

3. Медвідь Л. Історія національної освіти і педагогічної думки в Україні. Київ: Вікар, 2003. 335 с.

4. Проектна діяльність у ліцеї: компетентнісний потенціал, теорія і практика: наук.-метод. посібн. / за ред. С. Шевцової, І. Єрмакова, О. Батечко, В. Жадька. Київ: Департамент, 2008. 520 с.

5. Хоружа Л. Проектна культура вчителя: етичний компонент. *Шлях освіти*. 2006. № 4. С. 11–15.

6. Юрчик О. Впровадження проектної технології в навчальний процес. Хмельницький: НВО № 5 ім. С. Єфремова, 2015. 88 с.

Степаненко Олена Костянтинівна,
кандидат філологічних наук, доцент,
кафедра соціально-гуманітарної освіти,
Комунальний заклад вищої освіти
«Дніпровська академія неперервної освіти»
Дніпропетровської обласної ради»

РОЛЬ ФАХОВОЇ ПЕРІОДИКИ В ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ВИВЧЕННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ В ШКОЛІ

Сьогоднішній процес переосмислення ролі літературної освіти в побудові суспільства сталого розвитку стимулює в освітньому середовищі активне обговорення способів ефективного поєднання вже відомих методів і прийомів вивчення художніх творів на уроках зарубіжної літератури та розробку нових, що йшли б у ногу із найсучаснішими досягненнями інформаційної епохи.

Я. А. Коменський ще у XVI ст. у своїй «Великій дидактиці» назвав головним завданням учителя застосування таких методів роботи з учнями, які б дозволили їм при затраті мінімуму зусиль отримувати максимум знань і вмінь [2, с. 113–132]. Гідне подиву, що великий педагог майже п'ять століть тому окреслив актуальну і сьогодні (бо вічну, в силу сталого розвитку технологій) проблему оптимізації освітнього процесу та добору відповідного добору методичного інструментарію.

Концептуальні питання вибору методів і прийомів роботи на уроках літератури ґрунтовно описували Т. Ф. Бугайко, Ф. Ф. Бугайко, А. Вітченко, Н. Грицак, О. Ісаєва, Ж. Клименко, М. Кудряшов, Л. Мірошниченко, Г. Островська, Є. Пасічник, Б. Степанишин, Л. Удовиченко та ін. Важливі рекомендації щодо їх комбінування для досягнення певних виокремлених цілей знаходимо у працях Н. Гричаник, О. Дем'яненко, Ю. Дишлюк, Т. Матюшкіної, А. Мельник, А. Нагорної, І. Небеленчук, О. Ратушняка, Ю. Рибінської, К. Таранік-Ткачук, В. Храбрової, І. Цико та ін. Повний ретроспективний аналіз порушеного питання заслуговує на окрему публікацію.

Надруковані у різні роки у фаховій пресі («Відродження», «Всесвітня література в середніх навчальних закладах України», «Всесвітня література в сучасній школі», «Зарубіжна література в школах України», «Вікно в світ. Зарубіжна література», «Всесвітня література та культура», «Зарубіжна література», «Зарубіжна література в школі», «Український педагогічний журнал», «Англійська мова і література» тощо) матеріали не вичерпують всієї проблематики і залишають відкритими для дискусій такі питання, як класифікація методів, прийомів і видів робіт, способи організації освітньої діяльності учнів, пошук найефективніших методів формування компетентного читача. До цього переліку варто додати і проблему вибору методів та прийомів для формування наскрізних умінь учнів, яка, без сумніву, заслуговує на більш пильну увагу, ніж це було досі. Аналіз фахової преси дозволяє виділити декілька тенденцій вибору ефективних комбінацій методів і прийомів роботи з творами зарубіжної літератури, кожна з яких превалювала в різні роки.

У 90-х роках ХХ ст. переважна більшість учителів нововведеного курсу «Зарубіжна література» спрямовувала свої зусилля на реалізацію полікультурності освіти, системну презентацію культури інших народів у взаємозв'язку з українською, прагнула виховувати в учнів толерантне ставлення до різних етносів, конфесій і рас. Це був новий вектор у розвитку національної школи. Він базувався на літературній компаративістиці, яка пускала перші паростки у вітчизняному літературознавстві. Перші дослідження

зі шкільної компаративістики А. Градовського та Ж. Клименко, які розробляли методики порівняльного вивчення творів, пропонували ефективні прийоми встановлення генетичних, контактних та типологічних зв'язків між ними, виявлення культурно-національної специфіки на рівні сюжету, системи художніх образів, ідейно-естетичного змісту або перекладу. Відтак учні готувалися до міжкультурного діалогу в широкому сенсі, і зарубіжна література для такого діалогу відкривала безліч можливостей.

У методичних публікаціях 2000-х років спостерігається посилена увага до використання активних та інтерактивних методів навчання з різними прийомами їх реалізації. Найпопулярнішими виявилися завдання «Незакінчене речення», «Знайди пару», «Мікрофон», «Велике коло», «Гронування», «Знаю – хочу дізнатись – дізнався», PRES (англ. Position, Reason, Example, Summary), «Недостатньо інформації», «Правильно чи неправильно», «Тонкі й товсті запитання», «Діаграми Вена», «Ромашка Блума», «Велике коло», «Громадські слухання», «Судове засідання» тощо. На глибинному рівні це було пов'язано зі спробою залучення здобутків у галузі психолого-педагогічних наук до управління пізнавальною діяльністю.

Пізніше фокус уваги вчителів поступово почав зміщуватися на організацію навчання, заснованого на дослідженні, що активізувало застосування методу проєктів, дослідницьких та інформаційно-комунікаційних технологій з опертям на стратегії особистісно-орієнтованого навчання. Пропонувалися різні види дослідницьких проєктів (літературознавчі, мистецтвознавчі, біографічні, компаративні, творчі), які могли бути груповими й індивідуальними, короткочасними та довготривалими. Перелічені методи підвищували інтерес учнів до художньої літератури, розвивали в них найважливіші читацькі уміння, стимулювали здатність генерувати нові ідеї, що повною мірою відповідало вимогам основних нормативних документів.

2020 р. відкрив новий етап у методичних пошуках освітян. Спалах епідемії вірусу COVID-19 і повномасштабне вторгнення російських військ в Україну викликали кардинальні зміни в освітньому процесі. Освітні заклади були

змушені запровадити віддалену або змішану форми навчання, а вчителі – розробляти методики опосередкованої взаємодії з учнями із залученням інформаційно-комунікаційних технологій [1]. Тому більшість публікацій у фаховій пресі розкривають специфіку використання онлайн-сервісів для віддаленого навчання (Zoom, Google Classroom, Classtime, Bamboozle, Kahoot), презентують багатий матеріал для візуалізації освітньої інформації та завдання для діагностики результатів навчання. Також спостерігається посилена увага до групових форм роботи.

Отже, доходимо висновку, що фахова і, особливо періодична, преса відіграє ключову роль в оптимізації освітнього процесу. Періодична преса заслуговує особливої уваги, оскільки вона адекватно і швидко реагує на потребу дня. Тому треба всіляко заохочувати вчителів до її регулярного перегляду та засвоєння матеріалів, що у ній публікуються, оскільки фахова періодика:

- поширює перспективний досвід учителів-предметників та презентує авторські методики;
- оприлюднює рецензовані матеріали, які пройшли фахову експертизу;
- надає централізований та легкодоступний ресурс з актуальною інформацією в галузі методики навчання зарубіжної літератури;
- представляє нові тенденції, методології та напрямки досліджень;
- дозволяє кожному вчителю брати активну участь в розвитку методичної науки, коментувати та обговорювати статті, обмінюватися ідеями і вдосконалювати власні підходи.

У підсумку, це відкриває широкі можливості для розвитку методичної науки, української школи і суспільства сталого розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бачинська Є., Борбіт А., Маніленко І. Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу в ЗЗСО в умовах дистанційного навчання у 2022/2023 навчальному році. URL: https://znayshov.com/News/Details/metodychni_rekomendatsii_shchodo_orhanizatsii_osvitnoho_protseesu_v_zzso_v_umovakh_dystantsiinoho_navchannia (дата звернення: 27.11.2023).

2. Коменський Я. А. Вибрані педагогічні твори: у трьох томах. Т. 1. Велика дидактика. Київ: Радянська школа, 1940. 248 с.